

Un clàssic olotí recuperat

Text > PERE MARTÍ I BERTRAN

Frederic Soler, *Serafi Pitarra* (Barcelona, 1839-1895), considerat el fundador del teatre català, com deixa ben clar el pedestal de l'estàtua que Barcelona li va dedicar l'any 1906, va ser un dels dramaturgs més populars, més prolífics i més representats, juntament amb Àngel Guimerà, de l'escena catalana. Malgrat tot això, actualment en podem trobar ben poques obres al mercat, si no és en llibreries de vell. L'editorial Adesiara n'ha recuperat una de les més conegudes, una de les dues que l'autor va situar a Olot, *Lo ferrer de tall*, que es va estrenar al Teatre Romea de Barcelona el 1874 i que estava descatalogada des de feia anys, com també hi està *L'apotecari d'Olot* (1871), l'altra peça que té com a escenari la capital de la Garrotxa.

La nova edició, com deixen ben clar la solapa de la coberta i la «Nota a l'edició», «respecta el text publicat en vida de l'autor», començant pel títol, amb l'article arcaïtzant *lo*, que havia desaparegut de totes les edicions, a partir de la publicada per Salvador Bonavia a la col·lecció «L'Escena Catalana» l'any 1918. Es tracta d'un drama històric amb una clara influència del barroc castellà (Lope de Vega, Calderón de la Barca o Tirso de Molina hi són ben presents) que l'autor situa a l'època de Felip V, i que gira entorn de l'honra d'una noia

de setze anys, Rosa, i de l'honor d'un pare, mestre Jordi, un ferrer de tall olotí. Honor i honra que intenta trepitjar sense miraments el senyor feudal de la demarcació, el Baró. El pare i els seus treballadors fidels, l'Esquerrà i en Biel, fonamentalment, s'encarregaran de fer avortar l'oprobri i d'avergonyir un noble que de noble només en té els títols.

Com deixa ben clar la introducció a càrrec del professor Ramon Bacardit, i d'allò més necessària per situar l'obra en el seu temps i en el conjunt del teatre de Frederic Soler, l'èxit immediat i total de l'obra prové «de la seva construcció, de l'habilitat de l'autor a l'hora de crear l'enjòlit necessari, de la manera d'alternar l'humor amb el dramatisme, del plantejament melodramàtic pla amb personatges fets d'un sol traç» (p. 24), però també de la capacitat de Soler de reflectir la societat del seu temps en personatges aparentment tan allunyats: les ànsies de llibertat i de progrés, el pactisme, l'ètica del treball, la catalanitat... En definitiva, un atac a tot allò que representa el Baró i que en aquell moment semblava que volia mantenir, o recuperar, el carlisme, la bèstia negra de Frederic Soler, com queda explicitat i no només insinuat en altres obres seves. No és pas perquè sí que Bacardit hi defensa el Pitarra més liberal, republicà, progressista i catalanista.

alcanzar de la misericòrdia divina que salvara tu alma del castigo infernal».

El sumari del llibre disposa a aprofundir en aquells temes que a comarques gironines han llevat la son a molta gent, un dia o un altre. De fet, amb el Ter, aquí tenim una realitat dura on tot és possible i moltes vegades repetible. El sumari transcorre per les inundacions, l'amenaça i la realitat dels transvasaments, les dinàmiques d'oposició gironina enfront del cap i casal, la por aigües avall de la presa de clova d'ou de Susqueda, les esperances i temences dels regadius del Baix Ter, entre molts altres temes.

El llibre i el riu toquen les ribes de les denúncies pertinents, una de les

quals és a Girona, a l'illa del Ter, sobre la qual l'autor reflexiona i expressa una temença fonamentada: és un espai natural fet de sediments i amb molta vegetació, just a davant de la desembocadura de l'Onyar. I després, al capítol de consideracions finals del llibre (i ja som a la pàgina 323), Joan Gaya encara ho rebla: «Aquella presència de l'illa del Ter, una barrera que qualsevol dia pot tornar a botir —com abans ho feia el Ter— un Onyar massa ple».

Si el naixement dels rius s'anomena *capçalera* i és un territori encimbellat i amb carisma, bé es pot afirmar que l'obra de Joan Gaya és un llibre de gran capçalera.

SOLER, Frederic. *Lo ferrer de tall*. Martorell: Adesiara, 2020. 207 p.

Benvinguda aquesta nova edició de *Lo ferrer de tall*, sobretot si serveix per acostar a un públic nou una obra massa desconeguda per les generacions joves, una obra imprescindible per conèixer i parlar amb propietat de la tradició teatral catalana.

GAYA, JOAN. *El Ter. Dits i fets del transvasament*. Girona: Diputació de Girona, 2020. 350 p.